معرفی داروی ترکیبی رامک؛ ساخت و اثرات بالینی آن

مجید امتیازی[الف]، فاطمه رضایت[ب]*

[الف] استادیار طب سنّتی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی اردکان، یزد، ایران

[ب] دستیار تخصصی طب سنّتی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی، اردکان، یزد، ایران

چکیده

سابقه و هدف: رامک از جمله داروهای ترکیبی است و اثرات مثبت درمانی آن قرن‌هاست که مورد تأیید اطباء و پزشکان بوده است و چون در ساخت و موارد معرف آن، سوابق متعدد و مختلفی وجود است، لذا این تحقیق در واقع معرفی مجدد این دارو را در یک نگاه گزارش کرده است.

مواد و روش‌ها: تحقیق با مطالعه کتابخانه‌ای انجام گرفت. با مطالعه تعداد 17 منبع از منابع طب و داروسازی سنتی ایران، روش‌های ساخت و اثرات بالینی این دارو مشخص و ارائه شد، مخصوصاً ترکیبات، اوزان دارو، روش‌های ساخت و همچنین تأثیرات بالینی مقایسه شده و رایج‌ترین و معتبرترین نسخهٔ رامک و طرز تهیهٔ آن مشخص شده است.

بحث و نتیجه‌گیری: به‌نظر می‌رسد که رامک ترکیب آزموده و مؤثری داشته است و پیشنهاد می‌شود که با طراحی کارآزمایی بالینی اثرات بالینی آن مشخص شود.

کلید واژه‌ها: طب سنّتی ایران، داروی مرکب، داروی رامک.

تاریخ دریافت: مرداد 94

تاریخ پذیرش: خرداد 95

مقدمه:

در طب سنّتی ایرانی داروهای مرکب فراوانی استفاده می‌شوند. یکی از این داروهای مرکب «رامک» نام دارد. «رامک» را رام‌انگیز نیز می‌گویند، یعنی دارویی که نشاط و شادی ایجاد می‌کند(1). داروی «رامک» در درمان طیف گسترده‌ای از علائم و بیماری‌ها به تنهایی یا در ترکیب با ادویهٔ دیگر به کار می‌رود. آن را در پزشکی به‌عنوان داروی قابض و بندآورندهٔ اسهال و دیگر ناخوشی‌ها به کار می‌برند (1). در ضعف معده ناشی از سوءمزاج سرد و تر معده، داروی «رامک» همراه عود و صندل و کندر و مصطکی روی معده ضماد می‌شود (2و3). برای تقویت معده لخلخه ساءصبر، گلاب، آب سیب و به، صندل سرخ و سفید، زعفران، کافور، لادن، گلنار، رامک، عود و سک توصیه شده است (4). در اسهالی که سبب آن رطوبتی لزج باشد که مدفوع را بلغزاند، «رامک» و سعد و مصطکی و تخم کرفس توصیه می‌شود (2).

برای درمان روانی شکم به سفوفی اشاره شده که در اسهال و یبوست متناوب مزمن مفید است که ترکیب آن شامل: جلنار، بلوط، سماق، دانهٔ مورد، قسط، رامک، عود، مصطکی، صمغ، طین، زبیب و خرنوب است (4). «رامک» در ترکیب نسخه‌های مربوط به بیماری‌های مختلف روده و امعاء، افراط طمث، قروح و جراحات رحم، نتورحم، بدبویی دهان، خونریزی بینی، ادرار خونی و غیره به چشم می‌خورد (2و3و4).

«رامک»: قرصی است که از دوشاب و مازو یا خرما می‌سازند و مزاج سرد و خشک دارد (5). «رامک» از ادویهٔ مرکبه و از ترکیب‌های جالینوس است؛ قرصی که در قدیم از بلح می‌ساختند، ولی در این زمان از مازو و دوشاب خرما ترتیب می‌دهند (1). «رامک» از امله مقشرو مازوی سبز، غورهٔ خرما، پوست انار و غیره تشکیل شده است (6). در کتب مختلف به ترکیب‌های متفاوتی از «رامک» برخورد می‌کنیم.

در این مطالعه بر آن شدیم تا با بررسی متون و مقایسهٔ ترکیب‌های مختلف ارائه شده برای داروی «رامک»، بهترین فرمول که اجزاء آن در دسترس بوده و قابلیّت تهیه را داشته باشد، مشخّص کنیم و افعال و خواص آن را از منابع مختلف استخراج کنیم.

* فرد مسئول مکاتبات: F.rezayat58@yahoo.com

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-11-07]

مواد و روش‌ها:

این بررسی یک مطالعهٔ کتابخانه‌ای است که با بررسی متون طب سنّتی ایرانی اجزاء، روش ساخت، افعال و خواص داروی ترکیبی «رامک» با جستجو در نرم‌افزار نور، استخراج شده و اطلاعات به‌دست آمده با یکدیگر مقایسه شده است. با جستجو در این نرم‌افزار، ترکیب، روش ساخت، افعال و خواص داروی «رامک» از هفده کتاب به شرح زیر استخراج شد:

1. الابنیه عن حقایق‌الادویه
2. تحفهٔ‌المومن
3. مخزن‌الادویه
4. خلاصه‌الحکمه
5. قرابادین کبیر
6. منهاج‌البیان فی مایستعمله‌الانسان
7. منهاج‌الدکان و دستورالاعیان
8. مختارات فی طب
9. ریاض‌الادویه
10. تذکرهٔ اولی الالباب
11. جامع‌المفردات
12. قانون
13. الصیدنهٔ فی طب
14. یادگار
15. المعتمد فی الادویهٔ المفرده
16. بحرالجواهر
17. اختیارات بدیعی

سپس اطلاعات به‌دست آمده در جدول‌هایی دسته‌بندی و مقایسه شد.

یافته‌ها:

نسخه‌های متعدد داروی مرکبهٔ «رامک» در مجموعهٔ با ارزش کتب طب سنّتی ایرانی بررسی شد. در این میان مجموعهٔ 22 نسخه از 18 کتاب به‌دست آمد. از مجموع این 22 نسخه، صرف‌نظر از اوزان اجزای موجود در داروی «رامک»، 10 نسخه دارای ترکیب مشابه بودند.

این نسخ مربوط به کتاب‌های؛ الابنیه عن حقایق الادویه، تحفه‌المومن، مخزن‌الادویه، خلاصه‌الحکمه، قرابادین کبیر، منهاج‌البیان فی مایستعمله الانسان، منهاج‌الدکان و دستورالاعیان، مختارات فی طب، ریاض‌الادویه و تذکره اولی‌الالباب است (7،8،9،10،11،12،13،19،15). این نسخ به تفکیک اوزان در جدول شماره 1 آمده است.

در بین این 10 نسخه یک گروه چهارتایی و یک گروه دوتایی ترکیب وزنی مشابه داشتند (جدول شماره1). در دو نسخه هم اوزان ترکیب، اصلاً ذکر نشده و دو نسخه با اوزان متفاوت دیده شد (جدول شماره1).

از بین این 22 نسخه، 2 نسخه از کتاب قانون و الصیدنه فی طب، ترکیب داروی «رامک» را مازو و شیرهٔ خرما ذکر کرده‌اند و البته اوزان آن مشخّص نشده است(4و1) و (جدول شماره2)، 6 نسخه از میان این 22 نسخه هم ترکیب داروی «رامک» را مازو و بلح (غورهٔ خرما) دانسته‌اند که اوزان آن مشخّص نشده است. این 6 نسخه از کتاب‌های جامع‌المفردات، منهاج‌الدکان و دستورالاعیان، یادگار، معتمد فی الادویه المفرده، بحرالجواهر و اختیارات بدیعی است (11،16،17،18،19،20) و (جدول شماره2).

دو نسخه از بین 22 نسخه که در کتاب قرابادین کبیر و تحفه‌المومن آورده شده است به ترکیب مازو، پوست انار، صمغ عربی، زاج و عسل یا دوشاب، آمله اضافه کرده‌اند این دو ترکیب وزنی مشابهی دارند (6و10) و (جدول شماره3).

یک نسخه در کتاب المغنی فی طب، ترکیب «رامک» را مازو، آمله و زبیب معرفی کرده است(21) و یک نسخه نیز به ترکیب مازو، پوست انار، زاج سیاه، صمغ عربی و عسل، آب مورد نیز اضافه کرده که این نسخه مربوط به کتاب قرابادین کبیر است (10) و (جدول شماره3).

از لحاظ روش‌های ساخت داروی ترکیبی «رامک» در کتب بررسی شده از 22 نسخهٔ به‌دست آمده تنها 10 نسخه به روش تهیهٔ دارو اشاره کرده‌اند. از بین این 10 نسخه 6 نسخه مربوط

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-11-07]

به کتب؛ تحفه‌المومنین، مخزن‌الادویه، خلاصه‌الحکمه، قرابادین کبیر، تذکره اولی‌الاباب و منهاج‌البیان فی مایستعمله الانسان، صرف‌نظر از تفاوت جزئی در اوزان که در جدول شماره 1 ذکره شده، روش ساخت دارو را مشابه عنوان کرده‌اند.

بدین صورت که؛ مازو و پوست انار را دو تا سه روز در آب جوشانده و مرتب به هم می‌زنند تا خمیر یکدستی حاصل شود، سپس مواد را حل کرده و به ترکیب اضافه می‌کنند و با اضافه کردن عسل یا دوشاب، قرص می‌سازند و خشک کرده و در موقع لزوم استعمال می‌کنند (6،8،9،10،11،15).

دو نسخه نیز در کتاب قرابادین کبیر و تحفه‌المومنین بوده و اجزای مشابهی داشته است (جدول شماره3). برای تهیهٔ دارو به فرمول ذکر شده در بالا آمله را هم اضافه می‌کنند و تا سه روز می‌پزند و بعد از اضافه کردن صمغ و عسل با روغن قرص‌ها را می‌سازند (6و10). یک نسخه نیز در کتاب قرابادین کبیر (جدول شماره3) عنوان کرده که؛ مازو، صمغ، پوست انار را کوفته و بیخته و به آب برگ مورد سرشته و از آن قرص می‌سازند (10).

یک نسخه نیز در کتاب الصیدنه فی الطب، دستور تهیهٔ «رامک» را بدین شرح آورده است؛ مازو را کوبیده و بریان کرده و معتدل می‌سوزانند، با آب خمیر کرده و دوشاب اضافه کنند و با آب گرم اجزاء را مخلوط کنند و با روغن یاسمین چرب کرده و قرص بسازند (1).

با توجّه به اطلاعات فوق می‌توان گفت؛ نسخه‌ای که شامل ترکیبات مازو، پوست انار، صمغ و عسل یا دوشاب است پرتکرارترین نسخه بوده و اوزان آن هم حداقل در چهار نسخه باهم برابری دارد. همچنین روش ساخت آن نیز به‌طور دقیق ذکر شده است که می‌تواند قابل استنادترین نسخه برای تهیهٔ داروی «رامک» باشد.

از لحاظ میزان مصرف، قدر شربت دارو در اکثر منابع یک مثقال عنوان شده و از لحاظ عوارض جانبی منفی داروی «رامک» مضر مثانه معرفی شده و مصلح آن عسل است (10،11،13،15،18).

از لحاظ افعال و خواص داروی «رامک» در کتب و نسخ بررسی شده، افعال متعدد و متفاوتی برای آن ذکر شده است (جدول4 الی6). براساس نتایج به‌دست آمده بیشترین افعال و خواصی که به آن نسبت داده شده «رامک»؛ قابض و لطیف و مانع انصباب مواد بوده و مسکن حرارت است (جدول شماره4). مصرف آن خصوصاً با آب مورد، مقوی معده است. جهت درمان ذرب، خصوصاً به‌صورت ضماد مفید و همچنین مقوی جگر است (جدول شماره5). افعال متعدد دیگری چون؛ مانع اسهال دموی و نزف الدم، درمان سرفه و درد سینه، برطرف‌کننده بوی عرق بدن، از بین برنده شپش، مقوی لثه و قاطع خونریزی آن، درمان درد مفاصل و نقرس، مقوی پوست، خشک‌کنندهٔ قروح، مانع اورام و استسقا به این دارو نسبت داده شده است (جدول شماره 5و6).

جدول شماره1: رایج‌ترین فرمول رامک به تفکیک منبع، اجزاء و اوزان اجزاء (قسمت‌های همرنگ دارای ترکیب وزنی یکسان می‌باشند)

اجزاء / کتاب	مازو	پوست انار	زاج سفید/سیاه	صمغ عربی/فارسی	عسل/دوشاب	بلح	آب مورد	آمله	زبیب
الابنیه عن حقایق الادویه	✓	✓	سیاه	✓	✓				
تحفه‌المومن نسخه1	1 جزء	$\frac{1}{2}$ جزء	$\frac{1}{4}$ جزء	$\frac{1}{4}$ جزء	1,1/2جز	$\frac{1}{2}$ جزء+			
مخزن‌الادویه	1 جزء	$\frac{1}{2}$ جزء	$\frac{1}{4}$ جزء	$\frac{1}{4}$ جزء	1,1/2جزء	$\frac{1}{2}$ جزء+			
خلاصه‌الحکمه	ا جزء	$\frac{1}{2}$ جزء	$\frac{1}{4}$ جزء	$\frac{1}{4}$ جزء	1,1/2جزء	$\frac{1}{2}$ جزء+			
قرابادین کبیر نسخه1	1 من	1 من	$\frac{1}{4}$ رطل سیاه	$\frac{1}{2}$ رطل فارسی	3 رطل دوشاب				
منهاج‌البیان فی مایستعمله	2 رطل	1 رطل	3 اوقیه	$\frac{1}{2}$ رطل	3 رطل				

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-11-07]

کتاب / اجزاء	مازو	پوست انار	زاج سفید/سیاه	صمغ عربی/فارسی	عسل/دوشاب	بلح	آب مورد	آمله	زبیب
الانسان				عربی					
منهاج‌الدکان و دستورالاعیان	2 رطل	1 رطل	3 اوقیه	$1/2$ رطل عربی	3 رطل				
مختارات فی الطب	2 رطل	1 رطل	$1/4$ رطل	$1/2$ رطل عربی	3 رطل				
ریاض‌الادویه	✓	✓	✓	✓	✓				
تذکره اولی‌الالباب	1 جزء	$1/2$ جزء	$1/4$ جزء	$1/4$ جزء	3 جزء				

جدول شماره2: فرمول دیگر رامک به تفکیک مبع و اجزاء دارو

کتاب / اجزاء	مازو	پوست انار	زاج سفید/سیاه	صمغ عربی/فارسی	عسل/دوشاب	بلح	آب مورد	آمله
جامع‌المفردات	✓					✓		
قانون	✓				✓ دوشاب			
الصیدنه فی الطب	✓				✓ دوشاب			
منهاج‌الدکان و دستورالاعیان	✓					✓		
یادگار	✓					✓		
المعتمدفی الادویه المفرده	✓					✓		
بحرالجواهر	✓					✓		
اختیارات بدیعی	✓					✓		

جدول شماره3 : فرمول‌های غیر رایج رامک به تفکیک منبع، اجزاء و اوزان دارو

کتاب / اجزاء	مازو	پوست انار	زاج سفید/سیاه	صمغ عربی/فارسی	عسل/دوشاب	بلح	آب مورد	آمله	زبیب
المغنی فی الطب	✓							✓	✓
قرابادین کبیر نسخه2	✓	✓	✓ سیاه	✓ عربی	✓		✓		
قرابادین کبیر نسخه3	20 مثقال	10 مثقال	5 درم سفید	5 درم عربی	60 مثقال	10 مثقال		40 مثقال	
تحفه‌المومن نسخه3	$1/2$ جزء	$1/4$ جزء	$1/8$ جزء سفید	$1/8$ جزء	1,1/2جزء	$1/4$ جزء		1 جزء	

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-11-07]

جدول شماره 4: افعال و خواص کلی داروی رامک به تفکیک منابع

افعال و خواص / کتاب	مسکن حرارت	مانع انصباب مواد	قابض	لطیف	مجفف
الابنیه عن حقایق‌الادویه			✓	✓	
تحفه‌المومن/ نسخه1	✓	✓	✓	✓	✓
مخزن‌الادویه	✓	✓	✓	✓	✓
خلاصه‌الحکمه	✓	✓	✓	✓	✓
قرابادین کبیر/ نسخه1	✓	✓	✓	✓	
منهاج‌البیان فی مایستعمله الانسان	✓	✓	✓	✓	
منهاج‌الدکان و دستورالاعیان/ نسخه1					
مختارات فی الطب	✓	✓	✓	✓	
ریاض الادویه			✓	✓	
تذکره اولی الالباب					
جامع‌المفردات			✓		
قانون	✓	✓	✓	✓	
الصیدنه فی الطب			✓		
منهاج‌الدکان و دستورالاعیان/نسخه2					
یادگار					
المعتمدفی الادویه المفرده	✓	✓	✓	✓	
بحرالجواهر					
اختیارات بدیعی					
المغنی فی الطب					
قرابادین کبیر/ نسخه2	✓	✓	✓	✓	
قرابادین کبیر / نسخه3	✓	✓	✓	✓	
تحفه‌المومن/ نسخه2	✓	✓	✓	✓	✓

جدول شماره5: افعال و خواص داروی رامک در سیستم گوارشی به تفکیک منابع

افعال و خواص / کتاب	مقوی معده	مقوی جگر	مقوی امعاء	یعقل بطن	مانع اسهال دموی و مزمن	مانع اورام و استسقا	مانع نزف‌الدم	درمان ذرب/به صورت ضماد	مقوی لثه و قاطع خونریزی آن	مانع بیرون‌زدگی مقعد/ به صورت طلا
الابنیه عن حقایق‌الادویه	✓	✓		✓						
تحفه‌المومن/ نسخه1	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓
مخزن‌الادویه	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓
خلاصه‌الحکمه	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓
قرابادین کبیر/ نسخه1	✓	✓						✓		
منهاج‌البیان فی ما یستعمله الانسان	✓			✓				✓		

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-11-07]

کتاب / افعال و خواص	مقوی معده	مقوی جگر	مقوی امعاء	یعقل بطن	مانع اسهال دموی و مزمن	مانع اورام و استسقا	مانع نزف‌الدم	درمان ذرب/به صورت ضماد	مقوی لثه و قاطع خونریزی آن	مانع بیرون‌زدگی مقعد/ به صورت طلا
منهاج‌الدکان و دستورالاعیان/نسخه1	عنوان نشده									
مختارات فی‌الطب				✓				✓		
ریاض‌الادویه										
تذکره اولی‌الالباب	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
جامع‌المفردات										
قانون	✓			✓			✓			
الصیدنه فی الطب				✓						
منهاج‌الدکان و دستورالاعیان/نسخه2	عنوان نشده									
یادگار	عنوان نشده									
المعتمد فی الادویه المفرده	✓	✓	✓				✓			
بحرالجواهر	عنوان نشده									
اختیارات بدیعی	عنوان نشده									
المغنی فی‌الطب	عنوان نشده									
قرابادین‌کبیر/ نسخه2	✓	✓						✓		
قرابادین‌کبیر / نسخه3	✓	✓						✓		
تحفه المومن/ نسخه2	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓

جدول شماره 6: افعال و خواص مختلف داروی رامک به تفکیک منابع

منابع / افعال و خواص	سرفه	دردسینه	تجفیف قروح	مقوی پوست	حابس عرق	رفع بدبویی عرق	سیاه کننده مو همراه حنا	از بین برندهٔ شپش	نقرس و درد مفاصل	سنگ شکن
الابنیه‌عن‌حقایق‌الادویه										
تحفه المومن/ نسخه1	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
مخزن الادویه	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
خلاصه‌الحکمه	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
قرابادین‌کبیر/ نسخه1										
منهاج‌البیان فی ما یستعمله‌الانسان										
منهاج‌الدکان و دستورالاعیان/نسخه1										

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-11-07]

منابع / افعال و خواص	سرفه	دردسینه	تجفیف قروح	مقوی پوست	حابس عرق	رفع بدبویی عرق	سیاه کننده مو همراه حنا	از بین برندهٔ شپش	نقرس و درد مفاصل	سنگ شکن
مختارات فی‌الطب										
ریاض‌الادویه										
تذکره اولی‌الالباب	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
جامع‌المفردات										
قانون									✓	
الصیدنه فی الطب										
منهاج‌الدکان و دستورالاعیان/نسخه2										
یادگار										
المعتمدفی الادویه المفرده										
بحرالجواهر										
اختیارات بدیعی										
المغنی فی‌الطب										
قرابادین‌کبیر/ نسخه2										
قرابادین‌کبیر / نسخه3										
تحفه المومن/ نسخه2	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	

بحث و نتیجه‌گیری:

این بررسی نشان داد که پرتکرارترین و قابل استنادترین نسخه از داروی ترکیبی «رامک» دارای ترکیبات؛ مازو، پوست انار، زاج سیاه و سپید، صمغ عربی و عسل یا دوشاب است (6 تا 15) که نسبت اوزان این اجزاء در ترکیب دارو به ترتیب؛ 1 جزء مازو، $1/2$ جزء پوست انار، $1/4$ جزء زاج،$1/4$ جزء صمغ عربی، 1,1/2 جزء عسل یا دوشاب است (15،8،7،6). در برخی نسخه‌ها با اضافه کردن بلح (خرمای نارس) به میزان $1/2$ جزء به اجزای مذکور، نسخه را بی‌مانند دانسته‌اند (9،8،6).

طرز تهیهٔ دارو نیز با ترکیبات فوق به‌طور دقیق ذکر شده بدین صورت که از اجزاء دارو مازو و پوست انار سه روز در آب شیرین جوشانده و هم می‌زنند تا خمیر یکدستی حاصل شود، سپس صمغ و زاج را حل کرده و اضافه می‌کنند و با افزودن عسل یا دوشاب به آن قرص می‌سازند (15،11،10،9،8،6) و در مجموع ترکیبات دارویی فوق امروزه نیز در دسترس بوده و روش تهیهٔ آن نیز قابلیّت اجرا دارد.

افعال و خواص و کاربردهای متعدد و متنوعی برای داروی «رامک» در کتب عنوان شده‌است، اثرات قابض و لطیف بودن، مسکن حرارت و مانع انصباب مواد بودن دارو در اکثر کتب ذکر شده است (18،13،11،10،9،8،6،5). اثر تقویت‌کنندگی معده، کبد و امعاء نیز از خواص دیگری است که برای رامک قائل هستند. این اثر به‌خصوص وقتی که دارو با آب برگ مورد نوشیده شود، قوی‌تر خواهد بود (18،15،11،10،9،8،7،6).

به تأثیر داروی «رامک» در درمان ذرب، به‌خصوص به صورت ضماد موضعی نیز در کتب متعدّدی اشاره شده است (18،15،13،11،10،9،8،7،6). تأثیر «رامک» در بستن شکم و برطرف کردن اسهال نیز به اثبات رسیده است (18،15،13،11،7،1). «رامک» مانع نزف‌الدم (خونریزی) نیز است (15،9،8،6،5). «رامک» در برطرف کردن اسهال دموی و مزمن مؤثر است (15،9،8،6).

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-11-07]

«رامک» تأثیرات متفاوتی بـر روی انـدام‌های مختلـف بـدن دارد، از جمله؛ جهت درمان سرفه و دردسینه، تقویـت پوسـت، جلوگیری از تعریق زیاد و رفع بوی بد عرق، سیاه کنندهٔ مـو در مصرف همراه با حنا، از بین برندهٔ شـپش، مقـوی لثـه و قـاطع خـونریزی آن و طـلای آن مـانع بیرون‌زدگـی مقعـد اسـت (15،9،8،6).

برخی منابع نیز برای «رامک» تأثیر در درمـان نقـرس و درد مفاصل قائل هستند (9،8،6،5). از بین منابع موجود تنها یـک منبع «رامک» را دارای اثر سنگ‌شـکنی و مـانع اورام و استسـقا دانسته است (15).

با توجّه به خواص قابض، لطیف، مسـکن حـرارت، مـانع انصباب مواد بودن «رامک» و تأثیر آن در تقویت معده و امعـاء و جلـوگیری از نزف‌الـدم و درمـان ذرب، می‌توانـد در درمـان اسهال‌های خونی و موکوسی همراه با التهـاب مـؤثر باشـد کـه پیشنهاد می‌شود با طراحی کارآزمایی‌های بـالینی تـأثیر دارو در این زمینه مورد آزمون قرار گیرد.

مازو از اجزای اصلی تشکیل‌دهنده داروی رامک اسـت کـه در مطالعـات اخیـر اثـرات ضـدالتهابی ان بـه اثبـات رسـیده است(22).

از اجزای دیگـر داروی رامـک پوسـت انـار اسـت کـه در مطالعات جدید اثرات آنتی اکسیدانی بسیار قوی برای آن قائـل بوده و اسـتفاده از آن بـرای غیرفعـال کـردن رادیکال‌هـای آزاد توصیه شده است (23).

در مطالعه‌ای دیگر تأثیر کاهش‌دهنده مقاومت آنتی بیوتیکی عصاره پوست انار در درمان هلیکوباکتر پیلوری به اثبات رسیده است (24).

با توجـه بـه مـوارد اخیـر بـه نظـر می‌رسـد داروی رامـک می‌تواند اثرات ضدالتهابی و ضدمیکروبی داشته باشد و بتوان از آن در درمان بیماری‌هـای التهـابی و میکروبـی، به‌خصـوص در دستگاه گوارش، بهره برد.

در بحث قدر شربت یا همان دوز مجاز مصـرف دارو تنهـا در شش کتاب به آن اشاره شده است که از این میان پـنج منبـع قدر شربت دارو را یک درهم یا مثقال عنوان کـرده کـه معـادل 4/54 گرم است (18،15،13،11،10) و داروی رامک مضـر مثانه بوده و مصلح آن عسل اسـت (18،15،13،11،10،6) و کتاب تحفه‌المومن مقدار مصرف دارو را دو مثقال عنوان کـرده که با توجّه به موارد فوق می‌توان مقدار مصرف را همـان یـک مثقـال معـادل 4/54 گـرم در نظـر گرفـت و در مصـرف دارو سلامت مثانه را در نظر داشت و دارو را همـراه عسـل تجـویز کرد. با توجّه به اینکه داروی «رامک» از نسخ ترکیبـی منسـوب به جالینوس بوده (15) و حکمـای طـب ایرانـی از متقـدمین و متأخرین به آن اسـتناد کرده‌انـد. بـه‌نظر می‌رسـد ایـن ترکیـب، ترکیب آزموده شده و مـؤثری اسـت، لـذا پیشـنهاد می‌شـود بـا طراحی کارآزمایی‌های بالینی تأثیرات مثبـت ایـن دارو ارزیـابی شود.

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-11-07]

References:

1. Aburayhan Biruni, Muhammad ibn Ahmad. “Alsidane fi Teb” . Tehran.1383. P 535.

2. Jorjani, Esmaail ibn Hussain. “zakhire kharazmshahi”. Ghom. 1391.2nd book. P 530-690.

3. Shah arzani, Mir Muhammad Akbar ibn Muhammad. “Teb Akbari” Cossection by Institue of natural medicine reduction, Ghom. 1387. Book 1st. p 629.

4. Ibnsina;Hussein ibn abdollah."Ghanoon"Beirut 1426.4th book.p591

5. Ibnsina, Hussein ibn Abdollah. “Ghanoon” Translate by sharafkandi, Abdorahman. Tehran. 1389. Second book. P 305.

6. Moemin, Muhammad Moemin ibn Zaman. “Tohfe al momen” Correction by instate of natural medicine reduction. 1390. The first book. P 424.

7. Heravi, Abo Mansur Muvafagh. “Al abniye An Haghayegh Al Adviye” .correction by Bahmanyar Ahmad. Tehran University. 1346 . P 168.

8. Aghili, Muhammad Hussain. “Makhzan Al Adviye” . correction by Shams Ardakani Muhammad. Tehran medicine University. 1390. P 407

9. Aghili, Muhammad Hussain.” Khalasa Al Hekmah”. Ghom. 1385. The third book. P 162.

10. Aghili, Muhammad Hussain.”Gharabadin Kabir” .Tehran. P975.

11. Ibn Jazle, yahya ibn isa . “ Menhaj al bayan fi ma yastamelho al inasn”. Ghahere. 1431. P419.

12. Attar Esruili, Davood ibn abinasr. “Monhaj al dokan va dastor al ayan” Tehran. 1383. P84.

13. Baghdadi, Ali ibn Ahmad. “Mokhtarat fi teb” . heidarabud. 1362. 2nd book. P 178.

14. Yoosefi Haruni, Yusef ibn Muhammad. “Riaz al advia” correction by Nazari Muhammad. Tehran. 1391. P187.

15. Antaki, Davood ibn Omar. “Tazkarat olol albab” .Beiroot. P 182.

16. Ibn bitar, Abdolah ibn Ahmad. “Jame al mofradat al advie va alaghzie “. Beiroot. 1412. Third book. P 52.

17. Jorjani, Esmael ibn Hussain. “Yadegar” correction by Mohaghegh Mahdi. Tehran Institie of Islamic Istudy. 1381. P321.

18. Ghasan Torkamani, Malek zafar. “Al motamed fi adviye al mofrad” correction by Damiati Muhammad omar. Beiroot. 1421. P136.

19. Haravi, Muhammad ibn Yoosef. “Bahr Al Javaher” correction bynutural teb reduction institute. Ghom. 1387. P 180.

20. Ansari shirazi, Ali ibn hosain. “Ekhtiyarat badiee” correction by Mir Muhammad tughi. Tehran. 1371. P 228.

21. Ibn Hebatollah, saeid.” Al moghani fi teb” correction byDaghagh Abdorahman. Beiroot. 1419. P 275.

22. Dchu,ba kovakcs.anti inflammatory activity of oak gall extract.archives internationals de pharmacodynamics.1977

23. سرخوش علی،زمانی ذبیح اله،فتاحی مقدم محمدرضا:مروری بر خصوصیات دارویی و فارموکولوژیکی انار.نشریه گیاهان دارویی:1386،شماره

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-11-07]

24. صفاری محمد، صفاری محمود، ارج عباس. مقایسه اثر ضدمیکروبی عصاره دانه و پوست انار و انتی بیوتیکهای رایج بر روی هلیکوباکترپیلوری جداشده از نمونه‌های بیوپسی بیماران مراجعه‌کننده به بیمارستان شهیدبهشتی کاشان. دوماهنامه علمی پژوهشی فیض،1392، دوره16، شماره5

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-11-07]